

Informować, sprawozdawać, komentować.

Sytuacja gatunków dziennikarskich w systemie medialnym Republiki Czeskiej

IGOR BORKOWSKI

Streszczenie

Teoria i praktyka dziennikarstwa w Czechach dzieli teksty medialne na dwa typy: teksty informacyjne (zpravodajský styl) i teksty publicystyczne, ukierunkowane na analizę (publicistický styl analytický) lub na wyraz artystyczny (publicistický styl beletristický). Badacze zwracają - w kontekście współczesnej sytuacji gatunków dziennikarskich w Czechach - uwagę na bardzo wyraźne rozchwianie normy językowej, co powoduje dezorientację i niemożność ostatecznego wskazania, jakie cechy stylistyczne byłyby jednoznacznie charakterystyczne dla konkretnego gatunku.

Słowa-kлючe: dziennikarstwo, gatunki dziennikarskie, komentarz, reportaż

Zusammenfassung

Darüber informieren, komentieren, moderieren. Die Situation journalistischer Genres im Mediensystem der Tschechischen Republik

Theorie und Praxis des Journalismus in der Tschechischen Republik unterteilt Medientexte in zwei Typen: Informationstexten (zpravodajský styl) und Publizistischemtexten (publicistický styl analytický) – die sich auf Analyse oder Kuenstlerischen (publicistický styl beletristický) Ausdruck konzentrieren. Im Kontext der gegenweatigen Situation journalistischer Genres in der Tschechischen Republik achten die Forscher auf die Stoerung der sprachlichen Norm, was zu Verwirrung fuert und die Unfaehigkeit, endgueltig anzugeben, welche Stilmerkmale fuer ein bestimmtes Genre eindeutig waeren.

Stichwörter zum Abstrakt: Journalismus, journalistische Genre, Kommentar, Reportage.

Współczesne dziennikarstwo w Republice Czeskiej – w kontekście teorii gatunków i praktyki podejmowanej przez zaangażowanych w działania medialne żurnalistów wydaje się nastawione przede wszystkim na specyficzne aktywności przekazu medialnego. Szczególne znaczenie ma w nim działanie i funkcje odnoszące się do pola gatunków informacyjnych. Dodaje się do niego nieco aktywności i zobowiązań związanych z aktywnościami publicystycznymi, przede wszystkim skupionymi na gatunkach z pola komentarza dziennikarskiego¹, analizy i felietonu². Wiele miejsca poświęca się inwariantom wywiadu, gatunku, który aktywizuje dziennikarza jako partnera w rozmowie, uczestnika debaty, moderatora dyskusji. Bardzo istotnym obszarem dociekań w kontekście teorii i praktyki gatunków medialnych stają się w dorobku czeskich medioznawców te, które koncentrują się na rekonstruowaniu instancji wpływu: od poziomu językowego ukształtowania i wysłowienia, przez kwestie związane z ukształtowaniem gatunku i relacjami z innymi wzorcami gatunkowymi, raczej zapośredniczonymi medialnie, w niewielkim stopniu odwołującymi się do kontekstu literatury, po kwestie związane z ekonomicznym, ideologicznym i organizacyjnym ukonstytuowaniem i samostanowieniem dziennikarza i redakcji. Zainteresowanie budzi także pole gatunkowe reportażu, z jednej strony motywowane popularnością gatunku w innych systemach medialnych, z drugiej powszechnym wskazywaniem praskiego dziennikarstwa jako tego, które dało początek figurze reportażysty i kluczowe wartości pojmowania gatunku (przynajmniej w części jego genologicznego ukształtowania i praktyk³. Poza wyjątkami teoria gatunków dziennikarskich w literaturze czeskiej stara się zestawiać obok siebie inwarianty gatunku modyfikowane co do sposobu przekazu i kanału emisji (drukowane: prasa codzienna, czasopisma; autydywne: radio; audiowizualne: telewizja; multimedialne i konwergentne: internet).

¹ Osvaldová B. (ed.), *O komentáři, o komentátorech*, Praha 2013.

² Osvaldová B., Kopáč R. (eds.), *O fejetonu, s fejetonem*, Praha 2006.

³ Osvaldová B., Kopáč R., Němcová Tejkalová A. (eds.), *O reportáži, o reportérech*, Praha 2010; Benešová M., Rusin-Dybalska R., Zakopalová L., Piechota M., Borkowski I., *Fenomén: Polská literární reportáž*, Praha 2016.

GATUNKI INFORMACYJNE

W genologii czeskiej wyróżnia się dość standardowo gatunki, które ujmowane są w katalogu informacyjnych jako niewielkie, krótkie, aktualne informacje.

Aktualita – definiowana jest jako nowość, informacja o zdarzeniu aktualnym, nowym dla odbiorcy. Wskazuje się, że podstawową jej właściwością nie jest dobitność czy sensacyjność, ale kwestia chronologii i wartość aspektu nowości w kontekście wiedzy, którą odbiorca już posiadał. Wskazuje się także na jej ulotność i szybką dezaktualizację „od porannego wydania do zmierzchu dnia”⁴.

Wspomina się o **anonsie** rozumianym jako krótkie napomknienie w mediach drukowanych informujące o istotnym wydarzeniu lub w rozumieniu oznaczenia rubryki w gazecie (czasopiśmie)⁵.

Anotace, czyli rozwinięty tytuł, który byłby czymś pomiędzy tytułem (nagłówkiem) tekstu informacyjnego, choć w studiach czeskich uważa się go za inwariant tytułu, a anonsem lub leadem w rozumieniu, które byłoby bliższe polskiemu czytelnikowi: wskazuje się bardzo wyraźnie na jego siłę i znaczenie odnośnie reklamy i marketingu w obszarze oddziaływania mediów, w drugim znaczeniu jest on tym, czym w klasycznym pojmowaniu funkcji jest lead: streszczeniem dającym odbiorcy szybką orientację o treści, sprawie, problemie lub kluczowej informacji dla całego tekstu, który inicjuje. Kojarzony bywa także ze słowami kluczowymi oraz danymi przydatnymi dla data journalism.

Denička wyróżniana jest jako bardzo krótka informacja (flesh), pozbawiona tytułu, odpowiadająca na podstawowe dla informacji pytania: kto, co, gdzie, kiedy. Typograficznie wyróżnia się trzema lub czterema słowami, które są drukowane pogrubioną czcionką. Termin ten jest dzisiaj rzadko używany, uznawany za przestarzały. W to miejsce pojawiają się określenia nowsze, przejmowane z innych systemów medialnych i nomenklatur.

⁴ J. Halada, B. Osvaldová (eds.), *Slovník žurnalistiky. Výklad pojmů a teorie oboru*, Praha 2017, s. 29.

⁵ Tamże, s. 33.

Fleš definiuje się jako najoszczędniejszą, zawartą w kilku słowach kluczową informację, która może pojawić się (i najczęściej pojawia się) bez tytułu lub sama może stać się tytułem. Współcześnie w kontekście mediów elektronicznych i agencyjnych pojawiło się rozróżnienie (po 2008 roku) kategoryzowania flešu (blesk-fleš) jako drugiego po headline (unormowanym co do rozmiaru jako tekst 150-znakowy, zwykle z oznaczeniem miejsca wydarzenia – domicyl) najkrótszego konstruktury informacyjnego w mediach czeskich, wymykającego się ostatecznie klasycznym prawidłom gatunku informacji.

Dispečink rozhlasový (dispečink to czeskie przyswojenie angielskiego dispatch) – w czeskiej aktywności medialnej, szczególnie w kontekście dziennikarstwa radiowego - to nie tylko sama szybka relacja dziennikarza – korespondenta, który jest na miejscu gwałtownego zdarzenia, takiego jak kataklizm naturalny czy wypadek drogowy, ale też pojmowany jest jako jedno z istotnych narzędzi relacji dziennikarskiej w dziennikarstwie sportowym (w odniesieniu do kilku narodowych czeskich dyscyplin, np. hokeja na lodzie czy piłki nożnej, dziennikarstwo sportowe bywa regularnie przywoływane jako źródło ilustracji do aktywności twórczej w mediach; ma się tu na myśli audycje typu: S mikrofonem za kopanou; S mikrofonem za hokejem), dla którego jako najbardziej charakterystyczne podaje się takie działania, które pozwalają na łączenie się z dziennikarzami śledzącymi jednocześnie odbywające się rozgrywki i konfrontowanie ich przebiegu, wyniku i bieżące wprowadzanie zmian w ligowej tabeli⁶.

Relacja (relace) jako gatunek informacyjny odnoszona jest do aktywności dziennikarzy radiowych i telewizyjnych, definiowana przede wszystkim jako uporządkowany chronologicznie przekaz informacji dotyczących konkretnego dziejącego się w pewnym dłuższym czasie zdarzenia (czasem pojawia się pod nazwą pořad)⁷.

Zpráva novinová – to klasyczna informacja z jej podstawowymi pytaniami (i odpowiedziami na nie): kto, co, kiedy, gdzie oraz ich rozszerzeniem inwariantnym: jakim sposobem, dlaczego. Podkreśla się relację modalną: informacja (zpráva) może dotyczyć tego, co się stało lub nie stało, stanie się lub się nie stanie.

⁶ Tamże, s. 69-70.

⁷ Tamże, s. 203.

Możemy wydzielić informację bieżącą (denička, anotace), rozszerzoną (jednosloupek), informację rozbudowaną oraz dialogizowaną (zawierającą wypowiedzi stron). Może mieć charakter informacji o nazwie noticka (krótka, bieżąca informacja, pozbawiona tytułu, o charakterze sygnałnym, zbliżona to anotacji) lub podawana jako lokálka (informacja dotycząca bieżących wydarzeń lokalnych, o mniejszej wadze, odpowiadająca na podstawowe pytania tego gatunku). W kontekście rozwoju gatunków medialnych wskazuje się na pierwotny charakter informacji jako najstarszego gatunku dziennikarskiego oraz fundamentalną wagę dla wszystkich informacyjnych aktywności dziennikarskich we wszystkich rodzajach przekazu medialnego⁸.

Podobnie jako fundamentalny gatunek odniesieniu do medium radiowego uznaje się informację radiową (zpráva rozhlasová); jest ona nie tylko fundamentem realizacji funkcji informacyjnej radia, ale też uznawana jest za punkt wyjścia publicystyki radiowej. Ma ustaloną formę i kształt językowy i stylistyczny z podkreśleniem kontekstu audytywnego. W odniesieniu do radia pojawia się dodatkowo rozróżnienie czasowe: informacja radiowa bowiem może się odnosić do początku wydarzenia, jego przebiegu lub koncentrować się na samym jego zakończeniu. W odniesieniu do medium telewizyjnego informacja (zpráva televizní) rozumiana jest podobnie z tym, że wskazuje się na jej trzy inwarianty gatunkowe: realizowana przez redaktora w studiu, który czyta serwis informacyjny (zpráva čtená), realizowana z użyciem ilustracji filmowej z miejsca zdarzenia (zpráva obrazová, inaczej šot) uznawana za najkrótszy czasowo i podstawowy gatunek informacyjny w telewizji, oraz model kombinowany (zpráva kombinovaná)⁹.

Przyglądając się tym wskazaniom, które w czeskim medioznawstwie najczęściej odnosi się do pola gatunków informacyjnych trzeba podkreślić kilka istotnych wyróżników. Za główne cechy informacji uznaje się: aktualność, czasową i przestrzenną relewantność, przejrzystość komunikacyjną, obiektywność, dokładność (rozumianą jako szczegółowość, precyzję np. dotyczącą danych odnośnie czasu zdarzenia, wysokości podawanych kosztów czy cen itd., które pozostać mają w swoim dokładnym wymiarze bez zaokrąglania do pełnych wartości i

⁸ Tamże, s. 274.

⁹ Tamże, s. 274-275.

przybliżeń), pełność (bez pomijania istotnych szczegółów), niezawisłość (niemotywowanie zewnętrznymi okolicznościami publikacji), neutralność emocjonalną¹⁰.

Publikacje ukierunkowane na praktykę poszczególnych gatunków dziennikarskich bardzo mocno podkreślają konieczność starannego opracowania warstwy językowej, dbałość o poziom stylistyczny tekstu, weryfikację źródeł informacji, zatrzymują się nad problematyką źródeł anonimizowanych (uznawanych za mało wiarygodne dla odbiorcy i umniejszających wartość i wiarygodność samej informacji)¹¹. Wskazuje się na istotne cechy konstrukcyjne: podmiotowość, zaleca się, by informacja (problemowa) była skonstruowana w taki sposób, by na początku pojawiała się historia związana z biografią konkretnego bohatera¹².

Uwagi dotyczące gatunku w kontekście komunikacji internetowej uzupełniane są o wskazówki dotyczące przede wszystkim kwestii warsztatowych i odbiorczych (ale mających wpływ na konstrukcję tekstu, a więc także i na same właściwości gatunku): odbiorca tekstów internetowych jest niecierpliwy, ma mniej czasu, jest rozproszony, nie poświęca uwagi tekstowi, stąd co do strategii konstrukcyjnej tekst informacji internetowej powinien być konstruowany od chwytliwego i przyciągającego uwagę tytułu (nagłówek), najważniejszą zmienną jest czas publikacji i rywalizacja w tym względzie z konkurencją medialną¹³.

Informacja sądowa (zpráva ze soudu) wyróżniana jest w związku z jej atrakcyjnością dla odbiorców: jest aktualna, przynosi wiadomości ekscytujące, wywołuje emocje, gdyż z jednej strony dotyczy konkretnych osób, z drugiej przywołuje u czytelników skojarzenia z rozrywką: serialem kryminalnym czy tego typu literaturą.

W polu gatunkowym pojawia się także informacja prasowa (rutinní zpráva) rozumiana jako informacja, która dociera do redakcji z zewnątrz, przygotowana i przekazana przez reprezentantów zawodów komunikacji profesjonalnej (rzecznicy prasowi, reprezentanci firm i urzędów, pracownicy public relations).

¹⁰ T. Trampota, Zpravodajství, Praha 2006, tu: Normativní požadavky zpravodajství, s. 139-150.

¹¹ M. Sodomková, Jak psát žurnatlistický text. Textová cvičebnice s komentářem, Olomouc 2015, s. 41.

¹² Tamże, s. 40.

¹³ Tamże, s. 48-49.

GATUNKI PUBLICYSTYCZNE

Esej w ocenie Pavla Švandy jest jedynym gatunkiem, w którym można dobrze po czesku myśleć. Autor uważa, że esej to gatunek dialogiczny, po pierwsze autodialogiczny, wewnętrzny, ale też jest propozycją dialogu piszącego z czytelnikami, a gdy się ten dialog powiedzie, gdy między eseistą a jego odbiorcą jest porozumienie, wtedy znów wraca się do punktu wyjścia: dialogu z samym sobą¹⁴. Dla dziennikarstwa esej jest to gatunek graniczny, wskazuje się na jego bliskość z jednej strony publicystyce dziennikarskiej, a z drugiej beletryście. Ostatecznej klasyfikacji poddaje się język, pozycję autora, wskazując, że jego tekst powinien być przemyślany, pokazywać różne punkty widzenia ważkiego problemu, którego się dotyczy, ale też ostatecznie wyraźnie definiować i określać pozycję, którą wobec analizowanej kwestii zajmuje piszący. Pojawia się najczęściej w periodykach kulturalnych, a z racji swojej ponadczasowości może też ukazywać się drukiem w wyborach książkowych¹⁵.

Literatura genologiczna w Czechach wskazuje na **felieton** jako gatunek o zmiennych kolejach losu, ale też podkreśla jego formalne odrodzenie dzisiaj przede wszystkim w nowych periodyzacjach i sposobach publikacji (fora, strony internetowe, portale informacyjno-publicystyczne czy blogi jako miejsca publikowania tekstów uznawanych za spełniające wymogi gatunkowe). Z perspektywy historycznej wskazuje się, że felieton to tekst silnie nacechowany subiektywizmem, o zmiennej i nieustalonej treści, organizowany i normowany sygnałami odautorskimi, miejscem i periodyzacją publikacji, często także wyróżniany poprzez odpowiednią typografię (kursywa). Funkcjonalność i merytoryczna pojemność felietonu jest definiowana w czeskiej genologii z odniesieniem do Ludvíka Vaculíka, który jako wieloletni autor felietonów (cykl: *Polední slovo*) w „*Lidových novínach*” pisał o samej istocie gatunku tak: „piszę o tym, co mnie trapi, a felieton jest do tego bardzo dobrym narzędziem. Mogę pisać o sprawach ważnych jak i o głupotach albo na opak. Mam czas, by wszystko dobrze przemyśleć, a też nikomu nie przyjdzie do głowy, by mnie łapać za felietonowe słowo”¹⁶. W aktualnych publikacjach podkreśla się nie tylko trwanie felietonu w prasie, ale renesans gatunku w radiu i internecie (w formie blogu

¹⁴ P. Švanda, *Jak promýšlet esej*, w: B. Osvaldová, R. Kopáč, *Pokusy a dobrodružství k eseji*, Praha 2001, s. 93.

¹⁵ J. Halada, B. Osvaldová, *Slovník...*, op. cit., s. 84.

¹⁶ L. Vaculík, *Elegance přechodníku*, w: B. Osvaldová, R. Kopáč (eds.), *O fejetonu, s fejetonem*, Praha 2006.

felietonistycznego). Autorami najbardziej zasłużonymi dla rozwoju czeskiej felietonistyki są: Jan Neruda, Svatopluk Machar, Rudolf Těsnohlídek, Karel Čapek, Josef Čapek, Karel Poláček, a w ostatnich dziesięcioleciach: Miroslav Holub, Jindřiška Smetanová, Jiří Hanák, Karel Kyncl, Rudolf Křest'an, Viktor Šlachtr, Alexandra Berková, Jiří Peňás, Nad'a Klevisová¹⁷. Nieterminologicznym określeniem felietonu jest podčárnik (określenie wywodzące się z pierwotnego miejsca publikacji felietonu)¹⁸.

W czeskim dziennikarstwie funkcjonuje także **glosa** rozumiana jako gatunek ukierunkowany na publicystykę, bliski komentarzowi odredakcyjnemu lub specjalistycznemu, co istotne z pewnym udziałem elementów emocjonalnych (np. ironii) w podejściu do omawianego zagadnienia. W odniesieniu do komentarza wyróżnia się krótkością formy, wyraźnym jednowątkowym ukształtowaniem treści, sygnalizowaniem tematu w tytule lub na początku tekstu. W kontekście gatunków radiowych glosa także się pojawia. Wskazuje się ją jako ten gatunek, który pozwala na szczegółowe i analityczne zdanie sprawy i przedstawienie stanowiska mówiącego, w skoncentrowanym na jakimś jednym wybranym wątku skrótowym wywodzie. Wyraźnie podkreśla się krytycyzm, ironię i sarkazm jako cechy stylistycznie i funkcjonalnie istotne dla tego gatunku. Bardzo mocno podkreśla się zarówno subiektywne podejście do tematu i jego eksponowanie w głosie, jak i tradycję tej formy jako takiej, która jest charakterystyczna dla czeskiego dziennikarstwa czy szerzej życia społecznego i postaw społecznych, które umieją przede wszystkim angażować się, doradzać, komentować, trafnie wskazywać na istotę cudzych problemów oraz pewną umiejętnością definiowania i następnie rozwiązywania ich¹⁹.

W obszarze gatunków publicystycznych jako gatunki pokrewne wymienia się **članek** i **komentář**. W wypadku tego pierwszego na czoło wysuwa się jego pierwotność wobec komentarza (članek w ogólniejszym rozumieniu odpowiada polskiemu artykułowi problemowemu), wyraźne eksponowanie faktów w analizie, jasne wskazanie tezy i jej dowiedzenie lub zaprzeczenie, także z wykorzystaniem elementów pomocniczych takich jak tabele, grafiki i infografiki.

¹⁷ J. Halada, B. Osvaldová, *Slovník...*, op. cit., s. 90-92.

¹⁸ Tamże, s. 177.

¹⁹ Tamże, s. 107-8.

Komentarz uznaje się za gatunek w dziennikarstwie czeskim szczególnie, dowodnie świadczący o kompetencjach autora, stanowiący swoisty test jego znajomości rzeczy, umiejętności zgłębienia omawianych zagadnień, nadania im merytorycznej głębi i merytorycznego, ale też estetycznego, językowego i perswazyjnie skutecznego ukształtowania²⁰. W odniesieniu do komentarza wskazuje się na specyficzny układ kompozycyjny, wyjście od znanych faktów lub wyraźnie ukazanych poglądów piszącego. Początki czeskiej publicystyki komentarzowej datuje się na XIX wiek, a jego pierwociny to komentarz polityczny, polemiczny i satyryczny (stąd do dzisiaj kładzie się nacisk na elementy językowe i kompozycyjne oraz wyraźne pointowanie jako elementy wyróżniające gatunek). Pojawia się w gazetach i czasopismach zawsze jako tekst wyraźnie eksponujący autora. W definicjach podkreśla się także kontekst etyczny – obowiązek oddzielenia komentarza od informacji w taki sposób, by odbiorca nie był wprowadzany w błąd co do statusu gatunkowego odbieranego materiału.

Co istotne, podkreśla się zróżnicowanie i rozwój gatunku w związku z różnicowaniem się mediów: obok definicji komentarza pisanego (prasowego) umieszcza także komentarz jako osobny gatunek publicystyki radiowej, w którym jako element podstawowy pojawia się eksponowanie faktu, który podlega analizie, aktualność, wykorzystanie dodatkowych materiałów (dokumentów) dźwiękowych oraz autorskie podejście. Dla dziennikarstwa radiowego komentarz jest fundamentalnym gatunkiem wypowiedzi racjonalnej, wychodzącej od faktu lub od jasno sformułowanego poglądu i stanowiska dziennikarza²¹. Czeskie publikacje zawierają także typologizację komentarza, klasyfikację opierając na temacie (dotyczący polityki krajowej, spraw międzynarodowych, wydarzeń kulturalnych, spraw społecznych), czasu publikacji (codzienny, tygodniowy) oraz relacji między autorem a tekstem (autorski, specjalistyczny)²².

²⁰ M. Sodomková, *Jak psát...*, s. 175.

²¹ J. Halada, B. Osvaldová, *Slovník...*, s. 127.

²² Szerzej: B. Osvaldová, (ed.), *O komentáři, o komentátorech*, Praha 2013.

W szczegółowych studiach dotyczących komentarza dziennikarskiego, profesji i warsztatu samych komentatorów podkreśla się, że bardzo istotną postawą jest aktywność komentatora: szuka on zawsze kontekstu, nie tylko samej informacji, nie śledzi wydarzeń po to, by je zrelacjonować w rygorach gatunków informacyjnych, ale też jako mit traktuje się założenie, że czynność komentowania może się sprowadzać wyłącznie do czerpania z własnej wiedzy czy kompetencji teoretycznych. Komentator w tym ujęciu to ktoś, kto podobnie jak dziennikarz informacyjny jest aktywny w pracy w terenie, a doświadczenia tam zdobyte (także życiowe) umie odnieść do nakreślenia szerokiego kontekstu merytorycznego w tekście²³.

Ponieważ artykuł (članek) traktuje się jako gatunek chronologicznie starszy i pierwotny wobec kilku pochodnych gatunków publicystycznych, przeto polemikę uznaje się także za rodzaj artykułu publicystycznego o pewnych charakterystycznych rygorach. Polemika jest pisemną lub wyrażoną tekstem mówionym reakcją (wyraźnie perswazyjną, szybko pojawiającą się w linii następujących po sobie materiałów dziennikarskich, o wysokim stopniu zaangażowania autora w toczącą się debatę) na inną wcześniejszą publikację lub wypowiedź. Kolejnym gatunkiem, w którym ujawnia się publicystyczna aktywność dziennikarzy (prasowych, radiowych i telewizyjnych) jest poznámka, definiowana jako krótki tekst pojawiający się w kontekście informacji, kierujący albo ku nieoczekiwanej, zaskakującej poincie, albo wskazujący na szersze konteksty i łączący daną sprawę z innymi, pokrewnymi lub wartymi zinterpretowania w kontekście przekazanej informacji. Skoncentrowany jest na eksponowaniu opinii dziennikarskiej, miejsce publikacji (strona z komentarzami i publicystyką odredakcyjną, specjalna część serwisu radiowego lub telewizyjnego, program o charakterze opiniotwórczym są miejscem i przestrzenią publikacji tego typu materiałów).

Edytorial (úvodník) ujmowany jest jako pochodna artykułu (članek), skoncentrowany na przekazaniu zasadniczego stanowiska (niekiedy etycznego) redakcji (ale też: wydawcy, właściciela medium) wobec problemu społecznego o aktualnej wadze, bywa utożsamiany z manifestem programowym oraz deklaracją programową czasopism ideologicznych i

²³ Por. szczegółowe uzasadnienia w zbiorze: O komentáři, o komentátorech....

politycznych. W mediach czeskich pojawił się w XIX wieku, był każdorazowo deklaracją programową redakcji; jego rozkwit jest wiązany z likwidacją cenzury i rozwojem mediów o szerokim spektrum politycznym, wskazuje się na jego istotną rolę w czasie konfliktów zbrojnych i wojen (także po roku 1945 i w czasie kształtowania się republiki socjalistycznej). Po 1989 roku zanika, pojawia się w czasopiśmie, ale najczęściej w formie editoriału (w zachodnioeuropejskim rozumieniu gatunku), czyli tekstu odredakcyjnego (redaktora naczelnego, redaktora wydania, sekretarza redakcji) i w treści nawiązuje przede wszystkim do układu poszczególnych tematów, tekstów i tematyki kolejnego wydania.

Jednym z najwyrazistszych gatunków publicystycznych w czeskim dziennikarstwie jest **sloupek** – gatunek, który pojawił się osobiście, ma zarówno wyraźne miejsce urodzenia, jak i swoich promotorów. W początku lat 20. XX wieku Arnošt Heinrich redaktor „Lidových Novin” postanowił, by na pierwszej stronie gazety ukazywał się tekst, który byłby bliski zarówno komentarzowi, jak i felietonowi, ale jednak stanowił wypowiedź osobną. Stąd sloupek ma wyraźne cechy wyróżniające: jest jednoznaczny, konkretny w treści, konstruowany wokół obrazowej anegdoty; wyróżnia się typograficznie jako tekst pisany kursywą (i jeśli chodzi o media drukowane - jest publikowany na pierwszej stronie). W literaturze podkreśla się, że jest gatunkiem typowo czeskim, w jakiejś mierze odnosi się do ujęć medioznawstwa anglosaskiego (kolumna tekstu), ale jako materiał stały może korzystać i z tekstów odnoszących się do pola gatunkowego informacji, jak i do anegdot, ciekawostek, tekstów dotyczących celebrytów. Wskazuje się na istotną wagę tego typu tekstów pisanych przez reporterów krajowych lub korespondentów zagranicznych, których wypowiedzi mogą mieć znaczenie i mogą oddziaływać w kontekście ogólnokrajowym. Najznamienitsi reprezentanci tego gatunku w dziennikarstwie czeskim: Karel Čapek, Karel Poláček (jako postaci związane z owym typowo czeskim pojmowaniem gatunku).

Dodajmy tu jeszcze dwa nieco historyczne i frekwentynie rzadkie gatunki, które opisuje się w kontekście informacyjnym, ale z wyraźnym nakłonieniem ku rozrywce, lekkiej formie i wtórnym co najmniej funkcjonalizowaniu jako komentujące rzeczywistość i bieżące wydarzenia. To: entrefilet (w prasie) oraz tečka za zprávami to oboczne gatunki (w prasie i radiu), które bliskie są zabawie informacyjnej, łączą bowiem elementy informacyjne,

Journalism Research Review Quarterly

wydarzeniowe z elementami emocjonalnymi w stylistyce: sarkazmem, ironią lub lekką formą (jako tekst drukowany zwykle sygnalizowane są kursywą), publikowane lub emitowane dla chwili oddechu, relaksu, ciekawostkowej, ale też jakoś ważącej informacji z rozrywkowym kontekstem. Dla telewizji, jak się wskazuje, zwykle tematem tego typu materiału są ciekawostki ze świata zwierząt.

Dyskusja radiowa/telewizyjna (beseda rozhlasová/televizní) jest definiowana jako spotkanie więcej niż dwóch rozmówców, transmitowane przez radio lub telewizję, w którym bierze udział jako moderator dziennikarz prowadzący, a w studiu spotykają się debatujący na ustalone wcześniej tematy uczestnicy – specjaliści danej dziedziny. "Idea debaty jest analizować ważny społecznie problem z perspektywy różnych stanowisk i poglądów zaznaczyć swoje wobec problemu stanowisko i ewentualnie wskazać na możliwość zmiany"²⁴. Rolę dziennikarza określa się nie tylko jako prowadzącego debatę, ale tego, który pilnuje, by uczestnicy nie odbiegali od tematu, a jeśli konwencja zakłada, by pamiętali o moderowaniu szerszej dyskusji i dopuszczali do głosu także słuchaczy lub widzów. W czeskim pejzażu gatunkowym debata telewizyjna od lat 60. XX wieku stała się bardzo popularnym gatunkiem telewizyjnym, a jej rola szczególnie mocno ukazała się podczas praskiej wiosny. Bliskim określeniem jest także debata, ale o niej pisze się raczej w kontekście dyskusji między politykami czy – po prostu debaty parlamentarnej. Gdy mowa o dyskusji (diskuse), podkreśla się jej zróżnicowany co do stanowisk i konfrontacyjny charakter, określając minimalną liczbę uczestników na dwie osoby, charakterystyczna dla radia i telewizji, a w prasie definiowana jako pisemna konfrontacja stanowisk lub punktów widzenia²⁵.

Interview (rozhovor) definiuje się najpierw jako metodę pozyskiwania informacji przez dziennikarza, ale w kontekście klasyfikacji i opisu gatunków przede wszystkich dziennikarstwa pisanego jako ten, który wyraźnie różni się od gatunków konwersacyjnych (debata, dyskusja), gdyż zorientowany jest na realizację rozmowy osób, których role są narzucone i jednoznacznie przypisane. Jedną z nich (dziennikarz), jest ta, która zadaje

²⁴ J. Halada, B. Osvaldová, *Slovník...*, s. 45.

²⁵ Tamże, s. 69.

pytania, drugą (partner rozmowy) ta, która udziela odpowiedzi na zadawane pytania. Podkreśla się, że rozmowę inicjuje dziennikarz. W polu gatunkowym wyróżnia się wywiad w formie czystej – dialog lub monolog z zaznaczeniem wtrąconych pytań, formę rozmowy, w której obie strony ze sobą dialogują. Dopuszcza się taką formę, w której tekst jest skomponowany z cytatów wybranych z wcześniejszych udzielonych wywiadów, wypowiedzi publicznych lub z literatury autorskiej osoby, która staje się partnerem dialogu (tu raczej: publicystycznie skonstruowanym wizerunkiem osoby). W kontekście gatunków dziennikarstwa telewizyjnego traktuje się interview jako gatunek przypisywany albo do dziennikarstwa informacyjnego, albo do publicystyki, mający formę rozmowy na żywo lub wcześniej montowanej ze zrealizowanych materiałów. W odniesieniu do dziennikarstwa radiowego zaś uznaje się interview za najczęściej się pojawiający i najefektywniejszy w realizacji funkcji medialnych gatunek dziennikarski w obszarze publicystyki radiowej. Podkreśla się zalety wywiadu jako gatunku radiowego realizowanego w warstwie fonicznej zarówno w kontekście nadawczym, jak i odbiorczym: daje możliwość wykorzystania warstwy emocjonalnej, realizacji funkcji fatycznej, podkreślenia dynamiki dialogu, paralingwistycznych sygnałów kontaktu. Dzięki temu wywiad radiowy daje możliwość nie tylko ożywienia samego kontaktu, ale też uprawdopodobnienia tekstu, podniesienia jego wiarygodności, czy zaktywizowania działań o charakterze dyskusyjnym i polemicznym. Wyróżnia się zatem: wywiad informacyjny (dla sprawy), publicystyczny, reportażowy (reporterski), portretowy (dla osoby), komentujący, analityczny²⁶.

Za element fundamentalny kształtowania gatunku wywiadu uznaje się wcześniejszą aktywność samego dziennikarza: który musi się przygotować do rozmowy, zredagować pytania, poznać temat i rozmówcę, by finalnie być zarówno partnerem w rozmowie, jak i skutecznym oponentem. Podkreśla się, że rozmowa, której ostatecznym odbiorcą będzie czytelnik, słuchacz lub widz, może (ale wcale nie musi) mieć charakter konfrontacyjny; nierzadko przyciąga zupełnie innymi wartościami: osobowością rozmówcy

²⁶ Tamże, s. 115-116; por. B. Osvaldová, R. Kopáč (eds.), *Rozhovory o interview*, Praha 2009.

(co uznaje się w czeskim medioznawstwie za kluczowe dla udatności powstałego tekstu) albo tematyką, której rozmowa dotyczy²⁷.

Obok tego definiuje się jako nowy wykształcony już jednak formalnie gatunek on-line rozhovor, który jest moderowaną (przez dziennikarza lub reprezentanta redakcji) rozmową zapośredniczoną sieciowo z zaproszonym i odpowiadającym w czasie rzeczywistym gościem. Pytania doń mogą pochodzić od samego dziennikarza, jak i od uczestników – odbiorców i współtwórców materiału. Różnicy między takim sposobem prowadzenia i podawania treści wywiadu on-line a chatem internetowym badacze upatrują w czynnościach odredakcyjnych: moderowaniu pytań i odpowiedzi oraz bieżącego redagowania i korygowania udostępnianego dialogu. Autoryzacja wypowiedzi, w tym autoryzacja wywiadu, jest w czeskich mediach wyrazem wyłącznie dobrej woli redakcji, nie jest obowiązkowa. Wskazuje się na jej użyteczność tylko co do warstwy merytorycznej, faktów, użytych pojęć oraz tych tematów, które po prostu wymagają weryfikacji, związanych z wysokimi kompetencjami merytorycznymi (w dziennikarstwie popularnonaukowym) czy z odpowiedzialnością społeczną np. z obszaru zdrowia publicznego i medycyny; uzasadniając ewentualność autoryzacji używa się argumentacji eksponującej ryzyko potencjalnej niekompetencji dziennikarza, który może nie zrozumieć wszystkiego, co pojawia się w wypowiedziach źródła informacji.

Do kolekcji tekstów o charakterze publicystycznych, frekwentynie zauważalnych w czeskich mediach, zaliczyć należy także **nekrolog jako wspomnienie** pośmiertne publikowane w gazetach lub czasopismach o dwojakiej strategii: tekstu obiektywniejszego, gdy porusza przede wszystkim fakty biograficzne, oraz subiektywniejszego, gdy przynosi wspomnienie osobiste dotyczące osoby zmarłego.

Za popularny uznaje się **portret** (portrét), który jest publicystycznym, częstokroć bliskim eseistycznym tekstem przedstawiającym najważniejsze wartości biografii bohatera (ale, co istotne, nie w wyłącznym kontekście wydarzeń biograficznych, co raczej z naciskiem położonym na dokonania, obiektywne wartości dokonań, o których w tekście: prasowym lub

²⁷ M. Sodomková, Jak psát..., s. 71-73.

wydanym w formie książkowej, opowiada dziennikarz). Nawiązuje się do definicji story (storka) jako gatunku bliskiego, ale odmiennego przede wszystkim w rozmiarze i miejscu publikacji (story jest krótsze, publikowane w podwalu, nieobejmujące całej strony; portret ma większy rozmiar, nierzadko zajmuje całą kolumnę). Co do odniesienia do faktów biograficznych przy opracowywaniu portretu podkreśla się konieczność selekcji, pewną zakładaną skrótowość: czytelnik bowiem nie musi wiedzieć wszystkiego²⁸. Portret różni się nieco od profilu, dla którego cechami charakterystycznymi są: tekst wyraźnie skoncentrowany na referowaniu faktów, przybliżający np. karierę polityka, jego dotychczasowe dokonania czy aktualną postawę, poglądy i aktywność publiczną. Bywa tekstem okazjonalnym motywowanym np. względami etykietalnymi (jubileusze, zakończenie aktywności publicznej itd.). Jest gatunkiem sprawozdawczym, najczęściej ukształtowanym chronologicznie, od zwykłego tekstu biograficznego różni się ściślejszym ukierunkowaniem na taką selekcję faktów, by pokazać i dowieść zamierzonego wizerunku osoby, która jest bohaterem materiału (pole gatunkowe zawiera także autobiografię i biografię).

Recenzja (recenze) pojawia się w teorii i praktyce gatunków dziennikarstwa w Czechach jako gatunek rzecz jasna publicystyczny. Podkreśla się w jego definiowaniu po pierwsze tematyczny zakres odniesienia: literatura, film, sztuka, teatr. Recenzja może w praktyce czeskiego dziennikarstwa dotyczyć nie tylko dzieł nowych, ale też starszych: wznawianych, edytowanych na nowo, odnośnie wyboru dzieł klasycznych i współczesnych autorów. Jako istotną aktywność wskazuje się najpierw odniesienie konkretnego recenzowanego dzieła do dorobku autora, następnie do kontekstu narodowego i międzynarodowego. Wskazuje się na bliskość twórczości eseistycznej, a w odniesieniu do komunikacji internetowej do pojawiającej się coraz częściej recenzji o charakterze wizerunkowym i marketingowym (PR recenzji)²⁹. Najczęstszym miejscem publikacji gatunku są czasopisma kulturalne, także w czasopismach poświęconych literaturze lub w dodatkach do dzienników (o wyspecjalizowanych tematach np. Orientace Lidových novin). Pojawia się w radiu (Mozaika ČR Vltava) oraz telewizyjna (ČT art).

²⁸ M. Sodomková, Jak psát..., s. 34-35.

²⁹ J. Halada, B. Osvaldová, Slovník..., s. 198.

Genologia dziennikarstwa czeskiego definiuje **reportaż** (reportář) jako gatunek pisany, audialny lub audiowizualny. Jako cechę podstawową wskazuje się połączenie doniesienia do faktów w warstwie dokumentalnej i do sporej dowolności co do wykorzystania środków stylistycznych, językowych i kompozycyjnych. Zdarza się utożsamianie źródłosłowo łacińskiego (w czeskiej genologii) ze świadectwem³⁰.

Wyróżnia się reportaż pisany, co do którego jako cechy istotne wskazuje się stronę informacyjną i warstwę publicystyczną (własny punkt widzenia piszącego, dopuszczanie komentarza wplecionego w tekst, analityczność, poszukiwanie przyczyn omawianych zjawisk). Reporter jest uznawany za tego, który w świecie przedstawionym reprezentuje, czy nawet bardziej: zastępuje czytelnika.

Genologia czeska wskazuje na początki reportażu w dziennikarstwie anglosaskim drugiej połowy XIX stulecia. W kontekście aktywności czeskich dziennikarzy i mediów reportaż zmienia swoje podstawowe role i status: z dzienników przenosi się do czasopism o rzadszej periodyzacji, a w formie najbardziej reprezentatywnej pojawia się w telewizji. Wyraźnie łączy się aktywność reportażową w polem gatunków i stylistyk: gonzo, dziennikarstwem śledczym, feature, rešerše³¹. Barbora Osvaldová podkreśla konieczność intelektualnego podejścia do opowiadanej w reportażu historii, bliskość dziennikarstwa śledczego, w pozyskiwaniu jednoznacznych faktów pochodzących albo z własnej pracy dokumentacyjnej, albo od źródeł informacji dziennikarskiej³².

W polu gatunkowym pojawia się także rozróżnienie **feature** i **story** (historii reportażowej). Używa się tych terminów zamiennie, feature uznaje się za tekst indywidualny, pisany własnym, charakterystycznym dla autora stylem, językiem barwnym i atrakcyjnym dla czytelnika, tematem tekstu jawi się ważnym problem społecznym, trend czy fenomen (zjawisko społeczne). W czeskiej genologii wspomniane już wyżej story bliskie jest tekstowi pokazującemu ciekawe zjawisko społeczne, ale widziane w kontekście wyraźnie pokazywanego bohatera, przez którego dzieją się wydarzenia, z wyraźną personalizacją

³⁰ M. Dočekalová, *Tvůrči psaní: pro každého*, Praha 2006.

³¹ J. Halada, B. Osvaldová, *Slovník...*, s. 204.

³² B. Osvaldová, J. Halada a kol., *Encyklopedie praktické žurnalistiky*, Praha 1999, s. 60-61.

(human interest story)³³. Magdalena Sodomková zauważa, że story (storka) jest gatunkiem jednowątkowym, bardzo często pojawia się jako swoiste ćwiczenie zadawane kandydatom do zawodu dziennikarskiego. W centrum zainteresowania stoi bohater, zadaniem dziennikarza jest opisanie w zajmujący sposób jego biografii, tego, czym się zajmuje, z czego ma wynikać zajmujący wniosek. Kluczowe dla story są: początek, który ma czytelnika przyciągnąć i zaintrygować, i koniec, który ma przynieść interesującą pointę. Jeśli tego zamknięcia brakuje, wtedy czytelnik zaczyna zadawać sobie pytanie o cel lektury³⁴.

Jako inwarianty (tematyczne i warsztatowe) reportażu wskazuje się reportaż społeczny (sociální reportáž), reportaż zagraniczny (zahraniční reportáž) oraz reportaż śledczy (investigativní reportáž).

Teoria gatunku pamięta tutaj o korzeniach (odsyła najczęściej do dzieł Balzaca, Zoli i Stendhala) oraz do dokonań reporterów związanych z Pragą (Egon Erwin Kisch), nieco do twórczości (literackiej) Karola Čapka. Utożsamia się początki gatunku z odrodzeniem świadomości narodowej, początki publikacji o charakterze reportażowym (obrazy, obrázky) lokalizowane są w czasopiśmie Česká črta (pierwociny gatunku nie były jednak wiązane z późniejszym jego określeniem). Jan Petráněk związany z „Lidovými Novinami” oraz z czeskim radiem wskazuje, że w dobie wszechobecnej telewizji mocą reportażu musi być waga problemu, który porusza, oraz moc sprawcza w wywołaniu dyskusji wokół człowieka, sprawy, problemu społecznego³⁵.

W odniesieniu do **reportażu radiowego** (reportáž rozhlasová) mówi się w teorii i praktyce przede wszystkim o gatunku, ale też jako o metodzie pracy dziennikarza – dziennikarz relacjonuje wydarzenia, w których bierze udział, jednocześnie odwołując się do innych uczestników tych wydarzeń i udzielając im głosu, także w kolejności do warstwy dokumentalnej. Autentyczność, dynamika, uczestnictwo, odniesienie do dokumentalności przekazu budują gatunek reportażu radiowego i samą aktywność dziennikarza. Reportaż pisany dowodzi autentyczności i osobistej obecności reportera na miejscu wydarzeń lub

³³ J. Čuřík a kol., *Nové trendy v médiích I*, Brno 2012, s. 72.

³⁴ M. Sodomková, *Jak psát...*, s. 15.

³⁵ B. Osvaldová, R. Kopáč, A. Němcová Tejkalová (eds.), *O reportáři, o reportérech*, Praha 2010.

współuczestniczenia w nich, w kontekście reportażu radiowego jako najistotniejsze stawia się wykazanie w formie dźwiękowej owego uczestnictwa i poświadczenia obecności na miejscu zdarzenia. Wskazuje się, że jako reportaż radiowy można traktować kompleksowe sprawozdanie np. z zawodów sportowych, sprawozdanie reporterskie (reportażni zkratka) uwzględniające najistotniejsze momenty zdarzenia rozciągniętego w czasie), we współczesnej panoramie gatunku na pierwszy plan wybija się rozmowa reportażowa (reportażni rozhovor), który w jedną całość stara się połączyć wypowiedź o charakterze reportażowym z elementami dialogu (wywiadu).

Reportaż telewizyjny (reportáž televizní) uznaje się za najczęstszy co do frekwencji gatunek w obszarze mediów audiowizualnych, łączący w sobie elementy informacyjne (sprawozdawcze) i publicystyczne, z wyraźną dominantą funkcji informacyjnych i analitycznych. Kluczowym elementem konstrukcyjnym jest jego świecie „tu i teraz” jako świadectwo reportera, który relacjonuje wydarzenia, których aktualnie jest świadkiem. Nadawca posługuje się strategiami analitycznymi, dziennikarstwa śledczego, czasem także dziennikarstwa popularnonaukowego jako postawą poznawczą i analityczną wobec referowanych treści zdarzeń i istoty problemów.

Lokalizuje się reportaż w polu gatunkowym na granicy informacji i publicystyki. M. Dočekalová zauważa w swojej książce fakt dla warsztatu i aktualnego statusu gatunku w systemie medialnym niezwykle interesujący: presję ze strony redakcji na dziennikarzy – reporterów, by swoje materiały przygotowywali bez wyjazdu w teren, pozyskiwania i weryfikowania na miejscu informacji, z wykorzystaniem wyłącznie źródeł drugiej ręki, relacji oraz materiałów internetowych publikowanych przez świadków zdarzeń: „Najczęściej w ten sposób powstają reportaże z dalekich wypraw[...]. Wychodzi się najczęściej z założenia, że w internecie dziennikarz znajdzie wszystko, co jest mu potrzebne – informacje, wypowiedzi tych, którzy byli na miejscu, znaleźć może tam także fotografie”³⁶.

Czeskie gazety i czasopisma prezentują także **fotoreportaże** (reportáž fotografická), definiowane jako wypowiedź za pomocą obrazu fotograficznego fotoreportera, który

³⁶ M. Dočekalová, *Tvůrči...*, s. 25 (tłumaczenie własne).

pokazuje aktualne i ważne wydarzenia w kontekście serii obrazów (fotografii); współczesny fotoreportaż łączony jest z elementami tekstowymi, które zawierają podstawowe dane dotyczące prezentowanych na ilustracjach wydarzeń.

Feature w kontekście czeskiej genologii dziennikarskiej pojawia się po pierwsze jako pewien inwariant reportażu: dociekliwego, odnoszącego się do faktów, dokumentów, jako narzędzie przekazywania ważnych z punktu widzenia dyskursu publicznego informacji i problemów. Co istotne, wskazuje się na bliskość feature i dziennikarstwa śledczego.

Drugim sposobem definiowania feature jest jego odniesienie do dziennikarstwa radiowego. Tu podstawowymi cechami feature jest funkcjonalność – jawi się jako popularny gatunek, który pozwala na formowanie atrakcyjnego i aktualnego przekazu. Wskazuje się, że z publicystyki przejmuje on warstwę faktograficzną, uważność w zbieraniu i weryfikacji materiału faktograficznego, a na to nakłada żywioł radia i wszystkie jego sposoby wyrazu: dźwięk, monolog, dialog, elementy poetyckie, prozatorskie, wstawki odautorskie czytane przez dziennikarza lub bohaterów, sięganie do literatury³⁷.

Teoria i praktyka dziennikarstwa w Czechach sporo uwagi poświęca ustrukturyzowaniu tekstów medialnych, dzieląc je na dwa typy: teksty o charakterze informacyjnym (zpravodajský styl), teksty o charakterze publicystycznym ukierunkowane na analizę (publicystický styl analytický) lub na wyraz artystyczny (publicistický styl beletristický)³⁸. Niektórzy badacze zwracają w kontekście współczesnej sytuacji gatunków dziennikarskich w Czechach uwagę na bardzo wyraźne rozchwianie normy językowej, co powoduje dezorientację i niemożność ostatecznego wskazania, jakie cechy stylistyczne byłyby jednoznacznie charakterystyczne dla konkretnego gatunku; wiąże się to zjawisko także z procesami internacjonalizacji³⁹.

³⁷ J. Halada, B. Osvaldová, *Slovník...*, s. 89.

³⁸ E. Minářová, *Stylistika pro žurnalisty*, Praha 2011, s. 172-176.

³⁹ J. Bartošek, *Uvod do studia žurnalistiki. Studijní texty pro distanční studium*, Olomouc 2001, s. 75.

Literatura

1. Bartošek J., Uvod do studia žurnalistiki. Studijní texty pro distanční studium, Olomouc 2001.
2. Benešová M., Rusin-Dybalska R., Zakopalová L., Piechota M., Borkowski I., Fenomén: Polská literární reportáž, Praha 2016.
3. Čuřík J. a kol., Nové trendy v médiích, Brno 2012.
4. Dočekalová M., Tvůrči psaní: pro každého, Praha 2006.
5. Halada J, Osvaldová B.(eds.), Slovník žurnalistiky. Výklad pojmů a teorie oboru, Praha 2017.
6. Minářová E., Stylistika pro žurnalisty, Praha 201.
7. Osvaldová B., Halada J. a kol., Encyklopedie praktické žurnalistiky, Praha 1999.
8. Osvaldová B., Kopáč R. (eds.), O fejetonu, s fejetonem, Praha 2006.
9. Osvaldová B., Kopáč R., Němcová Tejkalová A. (eds.), O reportáži, o reportérech, Praha 2010;
10. Osvaldová B. (ed.), O komentáři, o komentátorech, Praha 2013.
11. Sodomková M., Jak psát žurnatlistický text. Textová cvičebnice s komentářem, Olomouc 2015.
12. Švanda P., Jak promýšlet esej, w: B. Osvaldová, R. Kopáč, Pokusy a dobrodružství k eseji, Praha 2001.
13. Trampota T., Zpravodajství, Praha 2006.
14. Vaculík L., Elegance přechodníku, w: B. Osvaldová, R. Kopáč (eds.), O fejetonu, s fejetonem, Praha 2006.